

สภาพและปัญหาของ โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยวิทย์ในกรุงเทพมหานคร

นางสาวสุวิมล เอกอรุ,

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสารพัดศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529

ISBN 974-566-096-5

013295

i1810535X

STATUS AND PROBLEMS OF THE BUDDHIST SUNDAY SCHOOLS
IN BANGKOK METROPOLIS

Miss Suvimol Auguru

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Foundations of Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สภาพและปัญหาของ โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยในกรุงเทพมหานคร

ชื่อนิสิต นางสาวสุวิมล เอกอรุ

ภาควิชา สारักดศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษากาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิตศึกษา

Handwritten signature

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร)
รักษาการในตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
ปฏิบัติราชการแทนรักษาการในตำแหน่ง คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
คณะกรรมการ สอบัณฑิตวิทยาลัย

Handwritten signature ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประภาศรี สีหอำไพ)

Handwritten signature กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนา กุศลสวัสดิ์)

Handwritten signature กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พันทิพา อุทัยสุข)

Handwritten signature กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สภาพและปัญหาของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิทยในกรุงเทพมหานคร
 ชื่อนิสิต นางสาวสุวิมล เอกอรุ
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล
 ภาควิชา สार्वทศศึกษา
 ปีการศึกษา 2528

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิทยในกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิทยในกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของครูและนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเรื่องสภาพและปัญหาของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิทย โดยวิธีการค้นคว้าจากเอกสาร ระเบียบคำสั่ง บันทึกรายงานการประชุม หลักสูตร บทความจากวารสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอผลงานวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์
2. การวิจัยแบบสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้คือ ครูจำนวน 290 คน และนักเรียนจำนวน 360 คน จากโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิทยในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยิมเลขคณิต และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิษย์ในกรุงเทพมหานคร การวิจัยพบว่า ปัจจุบันมีสภาพดังนี้

1.1 ด้านการบริหารและการดำเนินงาน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ชัดเจน บุคลากรของโรงเรียนให้ความร่วมมือกันทุกฝ่าย การดำเนินงานของโรงเรียนได้งบประมาณจากกรมการศาสนาและผู้มีจิตศรัทธาทั่วไป ส่วนรายจ่ายของโรงเรียนนั้นจ่ายไปในด้านอุปกรณ์การสอนและการจัดงานแจกประกาศนียบัตรประจำปีมากที่สุด ด้านอาคารสถานที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีเพียงพอต่อความต้องการใช้สอย แต่อุปกรณ์การเรียนการสอนยังมีน้อย บริการที่โรงเรียนจัดให้แก่ักเรียนมากที่สุดได้แก่รางวัลในโอกาสต่างๆ และทุนการศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ปรับปรุงกิจการของโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา โดยใช้ผลการสอบของนักเรียน ข้อเสนอแนะจากการประชุมสัมมนา และความคิดเห็นของบุคลากร และประชาชนทั่วไปมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน

1.2 ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิษย์ในกรุงเทพมหานครที่สังกัดกรมการศาสนาใช้หลักสูตรวิชาบังคับของกรมการศาสนา ซึ่งครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นหลักสูตรที่ดีและเหมาะสม ในการสอนนั้นครูใช้วิธีบรรยายมากที่สุด การเรียนการสอนเน้นการประพฤติปฏิบัติเป็นสำคัญ แต่ปรากฏว่านักเรียนนำความรู้ที่เรียนไปใช้น้อย วิชาที่นักเรียนสนใจเรียนมากที่สุดคือวิชาประวัติพระพุทธศาสนา เพราะเห็นว่ามีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่วนพุทธศาสนพิธีที่นักเรียนปฏิบัติเป็นประจำคือ พิธีสวดมนต์และพิธีแม่เมตตา ทศนคติและนิสสัยที่นักเรียนได้รับจากโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิษย์คือ ความรับผิดชอบ ความมีเมตตากรุณา และความกตัญญูทเวทิตา

1.3 ด้านกิจกรรม โรงเรียนส่วนใหญ่มีอาจารย์ฝ่ายกิจกรรมและคณะกรรมการนักเรียนทำหน้าที่ร่วมกับคณะครูและนักเรียนในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนทุกประเภทของกิจกรรมที่จัดได้รับความร่วมมือและความสนใจจากนักเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งมีกิจกรรมใหญ่ ๆ 3 ประเภทคือ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมวันสำคัญทางราชการและกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

1.4 ด้านความร่วมมือที่ได้รับ โรงเรียนได้รับความร่วมมือในการดำเนินงาน

จากวัดและคณะสงฆ์ กรมการศาสนา และผู้มีจิตศรัทธาทั่วไป แต่การติดต่อกับทางราชการ นั้นยังไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร ส่วนความร่วมมือจากครูปกครองนักเรียนและศิษย์ เก่านั้นยังมีน้อย ความต้องการที่โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดได้แก่ ทุนในการดำเนินงาน ค่านวิชาการ ค่าการประชาสัมพันธ์ และค่าปรับรักษาแนะนำ

2. ปัญหาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในกรุงเทพมหานคร การวิจัยพบว่า สิ่งที่เป็นปัญหามากมีดังนี้คือ

2.1 โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินงานมากที่สุด

2.2 นักเรียนไม่สนใจเรียนอย่างจริงจัง และโรงเรียนไม่สามารถติดตามผลนักเรียนในการเอาความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.3 โรงเรียนมีปัญหามากในเรื่องขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการจัดกิจกรรม

2.4 ประชาชนทั่วไปมองไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จึงไม่ให้ความสนใจหรือร่วมมือช่วยเหลือ

2.5 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องยังไม่ให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Status and Problems of the Buddhist Sunday Schools
in Bangkok Metropolis

Name Miss Suvimol Auguru

Thesis Advisor Assistant Professor Kanniga Sachakul, Ph.D.

Department Foundations of Education

Academic Year 1985

ABSTRACT

Purposes of the study:

1. To study the status and problems of the Buddhist Sunday Schools in Bangkok Metropolis.
2. To study suggestions and solutions to the problems of the Buddhist Sunday Schools as given by teachers and students.

Procedures:

The following procedures were employed in this research:

1. Documentary research: Information concerning status and problems of the Buddhist Sunday Schools were collected from documents regulations proceedings, curriculums articles from various journals, and other related research works. Data collected were analyzed and findings were then presented in a descriptive analysis.
2. Survey research: the researcher constructed questionnaires, using them to gather information concerning the status and problems of the Buddhist Sunday School as viewed by its teachers and students.

These samples were filled out by 290 teachers and 360 pupils. The collected data were then compiled and analyzed: percentages, arithmetic mean, and standard deviation were calculated from the results.

Research Findings:

1. The status of the Buddhist Sunday Schools:

1.1 Most schools, when asked, stated their precise administrative and procedural processes. They exhibited a satisfying cooperation between school authorities and officers. Most of the schools received financial support from Bureau of Religion and from faithful donors. The biggest school expenditures included teaching tools, and the cost of annual celebrations of commencement. The study indicated that building sizes for the schools were adequate, in terms of square feet per student. However, they showed a need for more learning instruments. The biggest services offered to students were prizes and awards (including scholarships) on different occasions. A large number of the schools studied often developed their activities by taking students' examination results into consideration as well as using suggestions gained from workshops or conferences, and opinions of parents and others.

1.2 The Buddhist Sunday Schools in Bangkok Metropolis under the Bureau of Religion still follow the ordinal curriculum issued by the Bureau, which teachers consider up-to-date. As for teaching, lecturing is the most popular method chosen by instructors. Studying and teaching were focused on practice. Nevertheless, students applied little of the knowledge received in the classrooms to their daily life. As for the students, their favorite subject was History of Buddhism. They regarded it as a profitable subject

that could be well applicable to the daily life. For religious practice students pray daily and extend their brotherhood to everyone. Non-material benefits that the students received from the Buddhist Sunday Schools could be listed as: responsibility, kindness, and gratitude.

1.3 When there were activities, teachers and student committees worked hand-in-hand. School activities were divided into three categories: Buddhist Day activities, official holiday activities, and donation-producing activities.

1.4 As the schools were supported by churches, Monk Group, Bureau of Religion and patrons, there have been some difficulties in school-government sector relation. Involvement of parents and the alumni in the school programs is still unsatisfying. The schools need fund for school programs, education, public relation, and in providing proper counseling for the students.

2. Majority of the problems in the Buddhist Sunday Schools:

2.1 The most serious problem seen is the shortage of school funds.

2.2 The students' lack of interest and enthusiasm hinders the schools' success in applying knowledge to real practice Outside the class.

2.3 The schools lack educational aids for conducting many school activities.

2.4 The public does not acknowledge the importance or the benefit of studying in these schools. Thus, majority of the community neither participates in the activities of the schools, nor pays interest to their doings.

2.5 The related government sectors do not sincerely help the schools in their areas of need.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากคณาจารย์
ดร.กรรณิการ์ สัจกุล อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ซึ่งได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และตรวจ
แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ หลายครั้งอย่างเอาใจใส่และอดทนตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ
อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบนมัสการและกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ และให้
ความร่วมมือช่วยเหลือเป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความเอื้อเฟื้อจากคณาจารย์บางส่วน
จากพระอาจารย์สิน โกวิท เลขาธิการโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศวิทย มหาคุฬาลงกรณ์
ราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ ศาสตราจารย์คุณดวงเดือน พิศาณบุตร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย คุณอำนาจ ชื้อสัทย์ กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา คุณทิพย์วรรณ ชุ่มเพ็งพันธุ์
หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร และคุณวณิ เอกอรุ หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นอกจากนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้รับความร่วมมืออย่างยิ่งจากพระอาจารย์ และ
นักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศวิทย

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ส่วนหนึ่ง ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สำหรับความผิดพลาดอันอาจเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขออุทิศให้อาจารย์ล้มลอ
งติ และบิดามารดาที่ได้ให้ความอุปการะเป็นกำลังใจในการศึกษาตลอดมา

สุวิมล เอกอรุ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย...	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ...	๗
กิตติกรรมประกาศ...	๘
รายการตารางประกอบ...	๙
บทที่	
1 บทนำ...	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
วิธีดำเนินการวิจัย	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
บทบาทของวัดในการปลูกฝังศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนในอดีต	11
นโยบายในการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาของรัฐในปัจจุบัน	24
งานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทย	26
งานวิจัยในต่างประเทศ	32
3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
การวิจัยเอกสาร	38
การวิจัยสำรวจ	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
กลุ่มตัวอย่าง	39

	การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	41
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
4	การวิจัยเอกสาร การสำรวจและผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
	ผลการวิจัยเอกสาร.....	46
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	112
5	สรุปผลการวิจัย การอภิปรายและขอเสนอแนะ.....	167
	สรุปผลการวิจัย.....	169
	อภิปรายผล.....	178
	สรุป.....	195
	ขอเสนอแนะ.....	196
	บรรณานุกรม.....	198
	ภาคผนวก.....	214
	ภาคผนวก ก.....	215
	ภาคผนวก ข.....	217
	ภาคผนวก ค.....	247
	ภาคผนวก ง.....	249
	ภาคผนวก จ.....	317
	ภาคผนวก ฉ.....	323
	ภาคผนวก ช.....	325
	ภาคผนวก ซ.....	328
	ประวัติผู้เขียน.....	331

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนครูและนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง... ..	40
2	แสดงจำนวนแบบสอบถามที่แจกไปและได้รับคืน... ..	44
3	สถานภาพครู... ..	113
4	สถานภาพนักเรียน... ..	116
5	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงานของ โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย... ..	119
6	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน	121
7	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการเงินของโรงเรียน	122
8	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับอาคาร สถานที่ อุปกรณ์ และ การบริการของโรงเรียน.. ..	123
9	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปรับปรุงกิจการของโรงเรียน	125
10	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน... ..	126
11	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาศาสนา.. ..	127
12	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับวิธีสอน... ..	129
13	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน... ..	130
14	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการวัดผลการเรียน.. ..	132
15	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	133
16	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินการจัดกิจกรรม.	134
17	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ...	136
18	แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความร่วมมือของบุคลากรและศิษย์เก่า	137

ตารางที่

19 แสดงความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความต้องการความช่วยเหลือของ
โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์... .. 138

20 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความสนใจต่อวิชาศาสนา... .. 139

21 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาศาสนา 140

22 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับพุทธศาสนพิธีที่ปฏิบัติเป็นประจำ... 141

23 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอน 142

24 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเสริมความรู้ทางพุทธศาสนา 144

25 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับการปลูกฝังจากการเรียน 145

26 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน... .. 146

27 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการนำความรู้ที่เรียนไปใช้.. ... 147

28 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการมาเรียนที่
โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์... .. 148

29 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการมาเรียนที่โรงเรียน
พุทธศาสนาวันอาทิตย์.. ... 149

30 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการให้ความสำคัญต่อความคิดเห็น
ของโรงเรียน... .. 150

31 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดกิจกรรมของ
โรงเรียน.. ... 151

32 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการดำเนินการจัดกิจกรรมของ
โรงเรียน.. ... 152

33 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความร่วมมือของผู้นำปกครองและครู. 154

34	แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความร่วมมือของครู นักเรียน โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตยอื่น ๆ และศิษย์เก่า... .. .	155
35	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูตอปัญหาการ การบริหารของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตย... .. .	156
36	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อ ปัญหาคานหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนา วินาศิตย	157
37	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูและนักเรียน ตอปัญหาคานกิจกรรมของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตย... .. .	160
38	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูและนักเรียน ตอปัญหาคานความร่วมมือที่ไ้รับของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตย... .. .	162